O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori
M.E. Po'latov

2024 yil "_____"

Ro'yxatga olindi: №
2024 yil "_____"

XALQARO BIZNES MENEJMENTI

O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 400 000 – Biznes, boshqaruv va huquq

Ta'lim sohasi: 410 000 – Biznes va boshqaruv

Ta'lim yo'nalishi: 60411200 – Menejment (tarmoq va sohalar bo'yicha)

SAMARQAND – 2024

Fan/modul kodi INBUSM110	O'quv yili 2024 - 2025	Semestr 5-6	Kreditlar 10
Fan/modul turi Majburiy	**Ta'lim tili** O'zbek/rus		**Haftadagi dars soatlari 10**
1 **Fanning nomi**	**Auditoriya mashg'ulotlari (soat)**	**Mustaqil ta'lim (soat)**	**Jami yuklama (soat)**
Xalqaro biznes menejmenti	150	150	300

2 **I. Fanning mazmuni**

Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarga xalqaro biznes bilan mahalliy biznes orasidagi farqni aniq ko'rsatib, tushuntirib berish, xalqaro biznesni boshqarish asoslarini, xalqaro biznes faoliyatini olib borish usullari, ularning turlari, ko'p millatli kompaniyalarning faoliyati bilan tanishtirish, hamda xalqaro bozor kon'yunkturasi va unga ta'sir etuvchi omillarni tahlil qilish uslublarini o'rgatishdan iborat.

Fanning vazifasi – xalqaro biznesdagi faoliyat maydonini aniqlash va siyosiy-iqtisodiy tizimlar o'rtasidagi farqni ko'rsata olish; eksport-import jarayonlarini tashkil etish va boshqarish; xorijiy investitsiyalarning turlari va ularni jalb etish usullarini yoritish; mintaqaviy iqtisodiy integratsiyaning turlari, ularni biznesni rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyatini ochib berish va ko'pqirrali kompaniyalarning milliy iqtisodiyotga ta'sirini baholay olish bo'yicha bilimlarni berishdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun fan talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi.

3 **II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)**

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1- mavzu: Xalqaro biznes menejmenti mohiyati va asosiy jihatlari

Xalqaro biznesning mohiyati va uni boshqarishning ahamiyati. Xalqaro biznes menejmentining xususiyatlari va "Xalqaro biznes menejmenti" kategoriyasi. Jahon bozorida raqobatbardoshlikka erishishda xalqaro biznes menejmentining o'rni

2- mavzu: Xalqaro biznes yuritishning o'ziga xos xususiyatlari

Xo'jalik faoliyatini baynalmilallashtirishni motivatsiyalash. Xorijda atrof-muhitga moslashish omillari. Xorijiy texnologiyalar va uskunalarni qabul qiluvchi mamlakatning sharoitlariga moslashtirish bo'yicha chora-tadbirlar

	6. www.soliq.uz - O‘zbekiston Respublikasi Davlat Soliq qo‘mitasi rasmiy sayti. 7. www.openbudget.uz - O‘zbekiston Respublikasi —Ochiq byudjet portali. 8. www.prezident.uz - O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti matbuot hizmati. 9. www.sciencedirect.com - Xalqaro ilmiy ma’lumotlar bazasi.
8	Fan dasturi Samarqand iqtisodiyot va servis instituti O`quv uslubiy kengashining 2024-yil ___avgustdagi 1-sonli yig`ilish bayoni bilan tasdiqlangan. (№ FD-08-1/18
9	**Fan/modul uchun ma’sul:** **M.T.Alimova** – SamISI “Menejment” kafedrasi professori, i.f.d. **Q.S.Maxmudov** – SamISI “Menejment” kafedrasi katta o‘qituvchisi
10	**Taqrizchilar:** **U.Xaydarov** – Samarqand shahridagi “RIX PROMINVEST” ma’suliyati cheklangan jamiyati direktori **I.X.Nasimov** – SamDU, “Tarmoqlar iqtisodiyoti” kafedrasi dotsenti, PhD

3- mavzu: Xalqaro biznesning global muhiti

Biznesningning tashqi bozorga chiqish imkoniyatlari va xalqaro menejer funksiyalari. Firma darajasida milliy afzalliklardan foydalanish. Xalqaro biznesda tashqi muhit tahlili. Xalqaro menejmentda madaniyat omilining ahamiyati.

4- mavzu:. Xalqaro darajada biznes yuritish va biznesni global darajaga olib chiqish sharoitlarini tanlash uslubiyati

Tashqi bozorda faoliyat sohasini tanlash. Qabul qiluvchi mamlakatni tanlash. Xorijiy sherikni tanlash.

5- mavzu: Xalqaro biznesning tashkiliy-huquqiy shakllari

Xalqaro biznesda menejmentning tashkiliy-huquqiy shakllari tizimi. O‘rtoqchiliklar. Mas’uliyati cheklangan jamiyatlar, xo‘jalik jamiyatlari. Aksiyadorlik jamiyatlari. Biznesning boshqa shakllari, shirkatlar. Chet elda tadbirkorlikning o‘ziga xos shakllari.

6- mavzu: Xalqaro va transmilliy kompaniyalar hamda ularni boshqarish tizimi

Milliy kompaniyaning xalqaro kompaniya darajasiga o‘tish evolyutsiyasi. TMK – xalqaro tadbirkorlikning eng samarali shakli. TMK millatini aniqlash.

7- mavzu: Xalqaro kompaniyalarni boshqarishning tashkiliy tuzilmalari

Ko‘pmillatli xalqaro kompaniyalarning tashkiliy tuzilmalari. Iyerarxik tashkiliy tuzilmalar, matritsali tashkiliy tuzilmalar, dual tashkiliy tuzilmalar. Geografik yondashuv asosida kompaniyalar xorijiy filiallarini boshqarish tuzilmasi. Tovarli yondashuv asosida kompaniyalar xorijiy filiallarini boshqarish tuzilmasi.

8- mavzu: Xalqaro korporatsiyalarda strategik rejalashtirish

Xalqaro faoliyat bo‘yicha strategik qarorlar. Ko‘p millatli kompaniyalar (KMK) strategiyasini shakllantirishning shart-sharoitlari. M.Porterning xalqaro raqobat nazariyasining asosiy qoidalari. Xalqaro strategiya turlari. Ko‘p millatli va global raqobatni taqqoslash. Ko‘p millatli strategik rejalarini ishlab chiqish va amalga oshirish. Xalqaro portfelli strategiyalar

9- mavzu: Xalqaro kompaniyalar integratsiyasining tashkiliy shakllari

Firmalararo integratsiyaning tashkiliy shakllari, ularning xususiyatlari va o‘ziga xos tomonlari. Konsern. Konglomerat. Konsorsium. Kartel. Sindikat. Pul. Trest. Assotsiatsiya. Strategik alyans. Xalqaro kompaniyalar integratsiyasining asosiy tashkiliy shakllarini tasnifi. Strategik alyanslar

kompaniya integratsiyasining eng istiqbolli shakli sifatida.

10- mavzu: Xorijiy tadbirkorlik rivojlanishiga xalqaro iqtisodiy integratsiyaning ta'siri

Xalqaro iqtisodiy integratsiya yordamida TMK imkoniyatlarini kengaytirish. Yevropa Ittifoqi sharoitlarida xalqaro kompaniyalarning imkoniyatlari. NAFTAda xalqaro kompaniyalarning imkoniyatlari. ASEANda xalqaro kompaniyalarning imkoniyatlari. MERKOSURda xalqaro kompaniyalarning imkoniyatlari

11- mavzu: Kompaniya faoliyat yuritayotgan mamlakatlarda menejment uslubining xususiyatlari

Menejment uslubi. G'arbiy menejment uslubi. Osiyo menejment uslubi. Menejment uslubidan qat'iy nazar ishga doir etiket

12- mavzu: Xalqaro menejmentda moliyaviy munosabatlar

Xalqaro menejmentning valyuta-moliya muhiti. Xalqaro valyuta tizimi jahon xo'jaligi rivojlanishining zamonaviy bosqichida. Xalqaro bozorda valyuta pozitsiyalari va valyuta shartnomalarining asosiy turlari. Xalqaro moliyaning asosiy konsepsiyalari. Xalqaro firmaning moliyaviy menejmenti. Firmaning aylanma kapitalini boshqarish. Valyuta tahdidi va uni xedjirlash strategiyalari

13- mavzu: Xalqaro biznesda valyuta-kredit munosabatlarini boshqarish

Xalqaro moliya tashkilotlarining tasniflanishi va umumiy tavsifi. Xalqaro Valyuta Fondining maqsadi va faoliyatining mohiyati. Jahon banki guruhi va unga kiruvchi tashkilotlar faoliyati. Mintaqaviy valyuta-kredit va moliya tashkilotlari

14- mavzu: Xalqaro biznesda tashqi savdoni moliyalashtirish

Eksportni moliyalashtirish. Eksportni moliyalashtirishning noan'anaviy shakl va usullari. Lizing asosiy tushunchalari, zamonaviy va iqtisodiy amaliyoti. Lizing jarayoni bosqichlari va lizing to'lovi turlari. Lizing bitimlarining tasnifi. Lizing afzalliklari va kamchiliklari. Faktoring va forfeyting. O'zbekistonda lizingning qo'llanilishi

15- mavzu: Xalqaro investitsiyalar texnologiyalari. Xalqaro investitsion kompaniyalar.

Xalqaro investitsiyalarning mohiyati va shart-sharoitlari. Xalqaro investitsiyalar shakllari. Investitsion jarayonning oddiy va fond shakllari. Xalqaro investitsiyalar bozori. Xalqaro investitsiya tahdidlari

7

Asosiy adabiyotlar:

1. N.Q. Yo'ldoshev va boshqalar. Xalqaro menejment. . Darslik. - T.: LESSON PRESS, 2018. - 227 bet.
2. K.S. Maxmudov. Xalqaro biznes menejmenti [Matn]: o'quv qo'llanma / Sam ISI – Samarqand.: "STEP-SEL"MCHJ nashriyoti, 2024 - 272 bet.
3. N.S.Ismailova, Q.A.Isayev,I.I.Xamidov.Xalqaro menejment.Darslik. – T.: «Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi», 2021 –232b.
4. Michael R. Czinkota. International Management. Harcourt Brace College Publishers, 2020.
5. Международный бизнес: новые тенденции теории и практики : учебное пособие / Л. П. Пискунова, А. Н. Непп, Е. Б. Бедрина [и др.] ; под общ. ред. Л. С. Ружанской ; Министерство науки и высшего образования Российской Федерации, Уральский федеральный университет. — Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2020. — 150 с

Qo'shimcha adabiyotlar:

6. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. 24 yanvar 2020 yil
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning Oliy Majlis Senatining birinchi majlisidagi nutki. // Xalk suzi gazetasi. 2020 yil 22 yanvar, 16 (7518)
8. Mirziyoev Sh.M. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent, "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 29 b.
9. Mirziyoev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 47 b.
8. Nazarova G.G., Nazarova R.R., Salixova N.M., Muxamedjanova G.A., Ismailova N.S. "Xalqaro menejment". O'quv qo'llanma. - T.: TDIU, 2009., - 118 b.
9. Практикум по дисциплине "Международный менеджмент" / Е.В. Волкодавова, А.П. Жабин. - Самара : Изд-во Самар. гос. экон. ун-та, 2019.

Axborot manbaalari:

1. www.gov.uz - O'zbekiston Respublikasining hukumat portali.
2. .www.lex.uz - O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
3. www.mf.uz - O'zbekiston Respublikasi Moliya Vazirligi rasmiy sayti.
4. www.cbu.uz - O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki.
5. www.stat.uz - O'zbekiston Respublikasi Davlat Statistika Qo'mitasi rasmiy sayti.

4	**V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: - xalqaro biznes faoliyatida xo'jalik yuritishning turli shakllari, biznesni rejalashtirishda tashqi omillar, o'z davlatida va xorijda sodir bo'layotgan siyosiy va iqtisodiy jarayonlarni, ular asosida biznes faoliyatining rivojlanish yo'llarini aniqlab olish, import-eksport strategiyasining mohiyatini, ayrim davlatlar bozorida kon'yunktura hajmini baholash usullari, raqobat muhitni tahlil qilish, ma'lum tarmoq bo'yicha raqobat qiluvchi kompaniyalarining iqtisodiy imkoniyatlarini baholay olish, ta'minot manbalarini global joylashtirish strategiyasining mohiyati haqida ***tasavvurga ega bo'lishi***; - biznes faoliyatini yuritish va boshqarishga doir qaror qabul qilish variantlarini ishlab chiqish bo'yicha, hamkorlar bilan muzokaralar olib borish, xorijiy sarmoyalarni va fondlarni jalb etish bo'yicha, mahsulotlar xalqaro standartizatsiya dasturlarini amaliyotda qo'llash, mustaqil ravishda xalqaro bozor holatini tahlil qilish, volyuta bozorlaridan foydalanishni ***bilishi va ulardan foydalana olishi;*** - xalqaro biznesni yuritish tartiblari, xalqaro huquqiy tizimlar va ularni biznesga ta'siri haqida, xalqaro biznes faoliyatini yuritishda xo'jalik opresiyalarining turli xil shakllari haqida, tashqi savdo siyosati va unga ta'sir etuvchi guruh va omillar haqida, xalqaro volyuta bozorlari va ulardagi foydalanish yo'llari haqida, biznesning globallashuvi haqida, xalqaro biznesda diplomatiyaning o'rni va ahamiyati haqida, transmilliy kompaniyalarning tashqi muhitga ta'siri haqida, ta'minot manbalarini global joylashtirish, ishlab chiqarishni tashkil etish va eksportni yo'lga qo'yish strategiyasi haqida bilishi va ulardan foydalanish ***ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak.***
5	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • amaliy ishlarni bajarish va xulosalash; • interfaol keys-stadilar; • blits-so'rov; • guruhlarda ishlash; • taqdimotlar namoyishi; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
6	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar xaqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ish yoki testni topshirish.

16- mavzu: Xalqaro marketing va tovarni xalqaro bozorga harakatlashtirish

Xalqaro marketing strategiyasini ishlab chiqish. Xalqaro mahsulot siyosati. Xalqaro narx siyosati. Xalqaro sotuv siyosati.

Xalqaro bozorga yetkazib beriladigan tovarlarning umumiy tavsifi. Xalqaro raqobat sharoitida tovar siyosatini shakllantirish. Jahon bozorlarida tovarlarni rasmiylashtirish va qadoqlash. Tashqi savdo narx shakllanishining asosiy formalari. Xalqaro menejmentning kommunikatsion tizimlari turlari

17- mavzu: Xalqaro menejment tizimida inson resurslarini boshqarish va kadrlar siyosati

Xalqaro firmada inson resurslarini boshqarish xususiyatlari. Xorijiy korxonalarni boshqarish shakllari. Xorijga ishga yuboriladigan xodimlarning ba'zi shaxsiy tavsiflari. Mehnat bozoridagi farqlar

Xalqaro jamoani boshqarish xususiyatlari. Qabul qiluvchi mamlakatda mahalliy xodimlarni xalqaro kompaniya menejment uslubiga o'qitish usullari. Xalqaro kompaniyalarning xorijiy filiallarida rahbarlarni tayinlash strategiyasi va xodimlarni xorijda ishlashga tayyorlash. Xorijiy filial shtatida mahalliy fuqarolar va muxojirlar (ekspatriantlar)

18- mavzu: Xalqaro biznes etikasi va korporativ madaniyat

Xalqaro kompaniyada inson resurslarini boshqarishning mohiyati. Xorijiy operatsiyalar uchun xodimlar toifasi va personal tanlashga yondashuvlar. Menejerlar va boshqa xodimlar toifalarini tanlash mezonlari. Korporativ madaniyatning mohiyati.

Global menejer uchun etikaning ahamiyati. Xalqaro biznesni axloqiy yuritishning asosiy belgilari. Xalqaro aloqalar menejeriga qo'yiladigan talablar. Menejerning uch toifadagi shaxslar talablarini hisobga olishi zarurati

19- mavzu: Tashqi iqtisodiy faoliyatni xalqaro va davlat tomonidan tartibga solish

Davlatning o'z hududida xalqaro kompaniyalar faoliyatiga yondashish prinsiplari. Xalqaro kompaniyalar faoliyatini davlat tomonidan tartibga solinishi. Milliy kapital eksportini rag'batlantirish

20- mavzu: Samarali xalqaro hamkorlik uchun qulay sharoitlar yaratish: erkin iqtisodiy zonalar

Erkin bojxona zonalari. Erkin eksport-sanoat zonalari. Erkin iqtisodiy zonalar. Maxsus ilmiy-texnologik zonalar. Erkin savdo zonalari. Maxsus sanoat zonalari.

III. Amaliy mashg'ulotlarlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Xalqaro biznes menejmenti mohiyati va asosiy jihatlari
2. Xalqaro biznes yuritishning o'ziga xos xususiyatlari
3. Xalqaro biznesning global muhiti
4. Xalqaro darajada biznes yuritish va biznesni global darajaga olib chiqish sharoitlarini tanlash uslubiyati
5. Xalqaro biznesning tashkiliy-huquqiy shakllari
6. Xalqaro va transmilliy kompaniyalar hamda ularni boshqarish tizimi
7. Xalqaro kompaniyalarni boshqarishning tashkiliy tuzilmalari
8. Xalqaro korporatsiyalarda strategik rejalashtirish
9. Xalqaro kompaniyalar integratsiyasining tashkiliy shakllari
10. Xorijiy tadbirkorlik rivojlanishiga xalqaro iqtisodiy integratsiyaning ta'siri
11. Kompaniya faoliyat yuritayotgan mamlakatlarda menejment uslubining xususiyatlari
12. Xalqaro menejmentda moliyaviy munosabatlar
13. Xalqaro biznesda valyuta-kredit munosabatlarini boshqarish
14. Xalqaro biznesda tashqi savdoni moliyalashtirish
15. Xalqaro investitsiyalar texnologiyalari. Xalqaro investitsion kompaniyalar.
16. Xalqaro marketing va tovarni xalqaro bozorga harakatlashtirish
17. Xalqaro menejment tizimida inson resurslarini boshqarish va kadrlar siyosati
18. Xalqaro biznes etikasi va korporativ madaniyat
19. Tashqi iqtisodiy faoliyatni xalqaro va davlat tomonidan tartibga solish
20. Samarali xalqaro hamkorlik uchun qulay sharoitlar yaratish: erkin iqtisodiy zonalar

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

1. Biznes yuritishda xuquqiy, siyosiy va iqtisodiy muhit
2. Xalqaro biznesni boshqarishda madaniy muhit.
3. Xalqaro savdo nazariyasi va amaliyoti elementlari.
4. Davlatning tashqi savdoga ta'siri.
5. Xorijiy to'g'ri sarmoyalar.
6. Hududiy iqtisodiy integratsiya.
7. Transmilliy kompaniyalar.
8. Xalqaro moliyaviy muhit.
9. Ta'minot manbalarini global joylashtirish va xalqaro ishlab chiqarish.
10. Xalqaro miqyosda biznes faoliyatini olib borishda xo'jalik operatsiyalarining formalari.
11. Xaqaro biznes ko'lamida korporatsiyalarning davlatlarni tanlash va ularga kirib borish strategiyasi.

12. Xorijiy bozor sig'imini baholash va mahsulotlarni xalqaro bozorlarga olib kirish.
13. Xalqaro biznes menejmenti mohiyati va asosiy jihatlari
14. Xalqaro biznes yuritishning o'ziga xos xususiyatlari
15. Xalqaro biznesning global muhiti
16. Xalqaro darajada biznes yuritish va biznesni global darajaga olib chiqish sharoitlarini tanlash uslubiyati
17. Xalqaro biznesning tashkiliy-huquqiy shakllari
18. Xalqaro va transmilliy kompaniyalar hamda ularni boshqarish tizimi
19. Xalqaro kompaniyalarni boshqarishning tashkiliy tuzilmalari
20. Xalqaro korporatsiyalarda strategik rejalashtirish
21. Xalqaro kompaniyalar integratsiyasining tashkiliy shakllari
22. Xorijiy tadbirkorlik rivojlanishiga xalqaro iqtisodiy integratsiyaning ta'siri
23. Kompaniya faoliyat yuritayotgan mamlakatlarda menejment uslubining xususiyatlari
24. Xalqaro menejmentda moliyaviy munosabatlar
25. Xalqaro biznesda valyuta-kredit munosabatlarini boshqarish
26. Xalqaro biznesda tashqi savdoni moliyalashtirish
27. Xalqaro investitsiyalar texnologiyalari. Xalqaro investitsion kompaniyalar.
28. Xalqaro marketing va tovarni xalqaro bozorga harakatlashtirish
29. Xalqaro menejment tizimida inson resurslarini boshqarish va kadrlar siyosati
30. Xalqaro biznes etikasi va korporativ madaniyat
31. Tashqi iqtisodiy faoliyatni xalqaro va davlat tomonidan tartibga solish
32. Samarali xalqaro hamkorlik uchun qulay sharoitlar yaratish: erkin iqtisodiy zonalar
33. Jaxon valyuta tizimini tashkil etish,
34. Halkaro firmalarning moliyaviy menejmenti,
35. Halqaro menejment etikasi,
36. Halkaro kompaniyalarning tashkiliy rivojlanishi.
37. Yapon menejmenti modelining o'ziga xosligi.
38. Strukturaviy o'zgarishlarni qo'llab quvvatlashning tashkiliy madaniyati.
39. Korporativ madaniyat.
40. Halqaro firmalarda inson resurslarin boshqarish masalalari.
41. Xodimlarni tanlash yo'llari.
42. Chet el operatsiyalarini boshqaruvchi xodimlar toifalari.
43. Menejerlarni va boshqa xodimlpr kategoriyasini tanlash mezoni.
44. Xalqaro kompaniyalarda o'qitish motivatsiyasi va mexnatga xaq to'lash.
45. Transmilliy kompaniyalar
46. Strategik alyanslar